

ارزیابی کیفی تناسب اراضی پلاتوهای غرب ایران برای محصولات دیم

مراد سپهوند - نصراله کاظمی

پلاتوها (Plateaux) بخش قابل توجهی از اراضی غرب کشور را بخود اختصاص می‌دهند. این تپ اراضی معمولاً از نظر منشأ و نحوه تشکیل، خصوصیات زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی، ویژگی‌های ظاهری، نوع خاک و مهمتر از همه نوع استفاده (Land use) مشابه می‌باشند. هدف این تحقیق ارزیابی تناسب این اراضی برای محصولات مهمی مانند گندم، جو، نخود و غدس براساس بررسی پارامترهای دخیل در رشد آنها خصوصاً عوامل اقلیم و عوامل مربوط به خاک و زمین بوده است. بهمین منظور پلاتوهای دشت خاوه نورآباد واقع در حدود ۹۰ کیلومتری شمال غربی خرم‌آباد (مرکز استان لرستان) مورد مطالعه خاکشناسی و طبقه‌بندی اراضی قرار گرفتند بطوریکه واحدهای نیکواخت زمین و خاک شناسایی و مرز آنها بر روی نقشه توپوگرافی (بمقیاس ۱:۵۰۰۰۰) ترسیم گردید. برای ارزیابی پارامترهای اقلیمی از اطلاعات هواشناس ده ساله ایستگاه تبخیر سنجی ورائنه واقع در حدود ۱۵ کیلومتری شرق منطقه استفاده شد. علاوه بر آن با تحقیقات محلی نیز اطلاعاتی در مورد عملکرد محصولات و نحوه مدیریت زراعی آنها بدست آمد. در نهایت ارزیابی کیفی تناسب اراضی کیفی با توجه به اطلاعات بدست آمده از خصوصیات اراضی، خاکها و پارامترهای اقلیمی منطقه به سه روش حداکثر محدودیت (Maximum limitation)، شدت و تعداد محدودیت و پارامتریک انجام و تحت کلاس‌های (Subclass) تناسب اراضی برای محصولات مورد بحث تعیین و بر روی نقشه مشخص گردیدند. در این تحقیق مشخص گردید که با فرض ثابت بودن پارامترهای اقلیمی برای اراضی مورد اشاره، تحت کلاسهای تناسب اراضی را خصوصیات مهمی از قبیل شیب، ناهمواری (Microrelief)، میزان فرسایش و خصوصیات فیزیکوشیمیایی خاک تعیین می‌نمایند. با توجه به مطالب گفته شده کلاس‌های تناسب اراضی فلاتهای غرب ایران برای محصولات دیم بصورت S2 (تناسب متوسط) در مناطق با شیب و پستی بلندی و فرسایش آبی کم تا متوسط، S3 (تناسب کم) در مناطق با شیب و پستی بلندی و فرسایش آبی زیاد و N1 (نامناسب در حال حاضر) در مناطق با شیب و پستی بلندی و فرسایش آبی خیلی زیاد مشخص شده‌اند. در این تحقیق همچنین مشخص شد که جداول نیازهای گیاهان زراعی (Land use requirements) که از منابع خارجی برای استفاده در تعیین تناسب اراضی ایران برگرفته شده‌اند در بعضی جاها گمراه کننده و نیاز به اصلاح و واسنجی بر حسب وضعیت خاص مناطق مختلف کشور دارند.

بریتب عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی لرستان، کارشناس ارشد زراعت مرکز تحقیقات کشاورزی لرستان